

- Osobnosť – dekanka FHV UMB J. Klincková. In: Literaria, časopis mladých umelcov UMB, 1999, roč. 2, č. 1, s. 6.
- Patráš, V.: K životnému jubileu Janky Klinckovej. In: Slovenská reč, 1999, roč. 64, č. 6, s. 368 – 371 (k 50. narodeninám).
- Jana Klincková. In: Dvonč, L.: Slovenskí jazykovedci. Súborná personálna bibliografia slovenských slovakistov a slavistov (1996 – 2000). Bratislava: Veda 2003, s. 182 – 183. ISBN 80-224-0719-4 (doplnok k bibliografii za roky 1986 – 1995, súpis prác J. Klinckovej za roky 1996 – 2000).
- Jana Klincková. In: Mihály, F.: Kto je kto v Novohrade 1999 – 2000. Praha: Vydavateľstvo Ipel' 2001, s. 91. ISBN 80-9017-675-5 (heslo).
- Jana Klincková. In: Who is Who in Slovenskej republike. Encyklopédia osobností. Who is Who Verlag für personnenzyklopädien A – G. 1. vyd. Švajčiarsko: Zug: Who is Who Verlag 2003, s. 348. ISBN 3-7290-0048-9 (heslo).
- Jana Klincková. In: Behýlová, J. – Smetanová, Y.: Slovenskí jazykovedci. Súborná personálna bibliografia slovenských slovakistov a slavistov (2001 – 2005). Bratislava: Veda 2009, s. 196 – 197. ISBN 978-80-224-1063-2 (súpis prác J. Klinckovej za roky 2001 – 2005).
- <http://www.osobnosti.sk/index.php?os=zivotopis&ID=59249>

S použitím záznamov Ladislav Dvonča (r. 1954 – 2000) zostavila Júlia Behýlová

Gramatik a dialektológ, vedec a pedagóg Pavel Ondrus

V generácii slovenských jazykovedcov narodených okolo roku 1920, ktorých priezvisko sa začína na O, figurujú tri osobnosti: Ján Oravec, Šimon Ondruš a Pavel Ondrus. Kým Š. Ondruš oslávil v r. 2009 vzácnych 85 rokov (narodil sa 27. 10. 1924), ďalší dvaja vedci a pedagógovia opustili svoje rozpracované diela už po šesťdesiatke. Osobitne náhly bol odchod P. Ondrusa, ktorého nedežité deväťdesiatiny pripadajú na rok 2009 (narodil sa 19. 5. 1919 v maďarskom Pitvaroši) a 30. výročie smrti na začiatok roka 2010 (zomrel 8. 3. 1980 v Bratislave).

Životná cesta P. Ondrusa od štúdia slovenského a nemeckého jazyka, ktoré absolvoval vo vojnových rokoch 1940 – 1944 na Filozofickej fakulte Slovenskej univerzity v Bratislave, po vedúceho tamojšej Katedry slovenského jazyka (1977 – 1980) už pod príslušnosťou k Univerzite Komenského, nebola jednoduchá. Po roku nezamestnanosti pracoval pred začatím vysokoškolského štúdia a na jeho začiatku v administratíve Ministerstva školstva a osvetu v Bratislave (1939 – 1941), po ukončení fakulty krátkodobo pôsobil na gymnáziách v Piešťanoch, Bratislave a Dunajskej Strede. Keď v roku 1949 nastupoval na katedru slovenského jazyka a literatúry neskoršej FF UK v Bratislave, mal vo svojej bibliografii dve položky: dve štúdie v jazykovedných zborníkoch o zvukovej rovine novohradského nárečia v Maďarsku. Jeho predčasne uzavreté lingvistické dielo obsahuje 150 položiek, z toho 11 knižných publikácií – niektoré vo viacerých vydaniach, so širokým záberom: lexikoló-

gia, morfológia i syntax súčasného jazyka a teritoriálne i sociálne dialekty (najmä argot a profesionálne slangy), ako aj vzájomné ovplyvňovanie nárečí príbuzných a nepríbuzných jazykov a vzťah nárečí a spisovného jazyka. Osobitnú oblasť v jeho pracovnej náplni predstavovalo pedagogické pôsobenie: prednášal spomínané základné disciplíny spisovného jazyka vrátane teórie a jazykovej kultúry slovenčiny a nárečovú lexikografiu. Viaceré jeho práce logicky boli zamerané na metodiku učovania slovenského jazyka. O rozvoj štúdia slovakistiky a rast mladej vedeckej generácie sa pričínil nielen ako vedúci postupových prác a člen viacerých kvalifikačných komisií, ale aj ako prednášateľ na letných seminároch Studia Academica Slovaca a ako podpredseda Slovenskej jazykovednej spoločnosti pri SAV, kde ho valné zhromaždenie poverilo zriaďiť a viesť sekciu mladých lingvistov.

Vedecko-výskumná orientácia zahrnujúca nárečia i spisovný jazyk bola v generácii P. Ondrusa, dalo by sa povedať, štandardná. Čo sa však v jeho tvorbe z tejto bežnej škály lingvistickej práce vymykalo, bol v tom čase na Slovensku pomerne ojedinelý záujem o argot (*Sociálne nárečia na Slovensku. I. Argot slovenských detí*, 1977, 248 s. a iné) a o ďalšie sociálne nárečia a ich terminológiu (hornotrencianski drotári a potulní remeselníci vôbec). Pre budovanie odboru a školskú prax mala svoj význam *Metodicko-inštruktívna príručka pre poslucháčov slovenčiny*, ako bola týmto podtitulom špecifikovaná publikácia *Výskum slovnej zásoby slovenských nárečí* (1966, 277 s.). Rovnako postupoval P. Ondrus aj v oblasti spisovného jazyka. Okrem teoretických vedeckých štúdií považoval za veľmi dôležité poskytnúť študentom slovakistiky vhodné sumarizujúce príručky. Z jeho autorského pera pochádza *Vetný rozbor v príkladoch* (1971, 1977, 203 s.), niekoľko obmien morfológie spisovnej slovenčiny (1959, 86 s.; 1962, 106 s.; 1964, 202 s.) vrátane výberu problémových javov v monografii *Kapitoly zo slovenskej morfológie* (1978, 192 s.), ako aj viacero prác z oblasti lexikológie slovenského jazyka, ktoré zužitkoval pri tvorbe *Slovenskej lexikológie* (1972, 90 s.) a pri neskoršej spolupráci na dodnes používanej vysokoškolskej príručke *Súčasný slovenský spisovný jazyk. Lexikológia* (1980, 232 s.; v spoluautorstve s J. Horeckým a J. Furdíkom).

Aj keď sa Pavol Ondrus musel pri príprave jednotlivých príručiek venovať všetkým jazykovým jednotkám a prostriedkom príslušných rovín, vo svojich čiastkových prácach sústreďoval pozornosť najmä na číslovky (výsledkom bola cenná monografia *Číslovky v súčasnej spisovnej slovenčine*, 1969, 117 s.), zámená, príslovky a ďalšie neohybné slovné druhy. V súlade s ich hlbším poznaním sa zapojil aj do diskusií o sporných otázkach slovenskej morfológie, osobitne o systéme slovných druhov, ktoré prebiehali v slovenskej jazykovede od 50. rokov 20. storočia (porov. napr. jeho príspevok K otázke častíc v slovenskom jazyku, 1956). V diskusiách sa predložilo viacero návrhov slovnodruhových klasifikácií založených na rôznych kritériách. Najmä v druhej polovici 50. rokov sa pod vplyvom vývoja v sovietskej lin-

gvistike a v rámci preferovania syntaktického kritéria uvažovalo o možnosti vymedziť ako samostatné triedy slov predikatíva, sponu, modálne slová a častice a rozšíriť počet slovných druhov na 12. Uplatňovalo sa aj kritérium binárnych protikladov: samostatná – nesamostatná existencia, existencia s ohľadom na čas – bez ohľadu na čas, na základe ktorej sa naopak vymedzovali iba tri slovné druhy: podstatné mená, prídavné mená a príslovky spolu, slovesá. P. Ondrus vo svojej analýze systému slovných druhov v slovenčine podrobil toto kritérium osobitnej kritike nielen v súvisi s preňho neprijateľným rozložením čísloviek (a zámen) do uvedených troch slovných druhov, ale aj vzhľadom na to, že toto kritérium „ani nenaznačuje, ako treba v rámci morfológických tried slov, známych pod názvom slovné druhy, riešiť otázku tzv. gramatických slov – predložiek a spojok – a problematiku citoslovieč“ (Ku koncepcii systému slovných druhov v slovenčine, 1975).

„Svoje“ témy prof. PhDr. Pavol Ondrus, DrSc., priebežne cyklicky rozpracúval, dopĺňal o materiál i o najnovšie teoretické poznatky predovšetkým zo slovenského kontextu, kde pôsobil jednak v medzinárodnej komisii pre jazykové kontakty pri Medzinárodnom komitáte slavistov, jednak v Medzinárodnej komisii pre Karpat-
ský jazykový atlas. V nekrológu Za profesorom Pavlom Ondrusom (Slovenská reč, 1980, s. 240 – 241) vyzdvihol Š. Peciar z jeho plodného života najmä mimoriadnu pracovitosť, zmysel pre povinnosť a zodpovednosť. Známa bola aj jeho húževnatosť a náročnosť na seba i svoje okolie, najmä na študentov. Osobitným prínosom pre časopis Slovenská reč bolo 16-ročné pôsobenie P. Ondrusa v redakčnej rade. Posledným príspevkom, ktorý na jej zasadnutí odovzdal štyri dni pred smrťou, bola štúdia Vyjadrovanie doplňujúcich modálnych a expresívnych významov v slovenskej vete. Téma, ktorá v tom čase už výraznejšie rezonovala v oblasti syntaxe slovanských jazykov a ktorej by sa bol zrejme ďalej venoval tak, ako aj mnohým ďalším...

Mária Šimková